

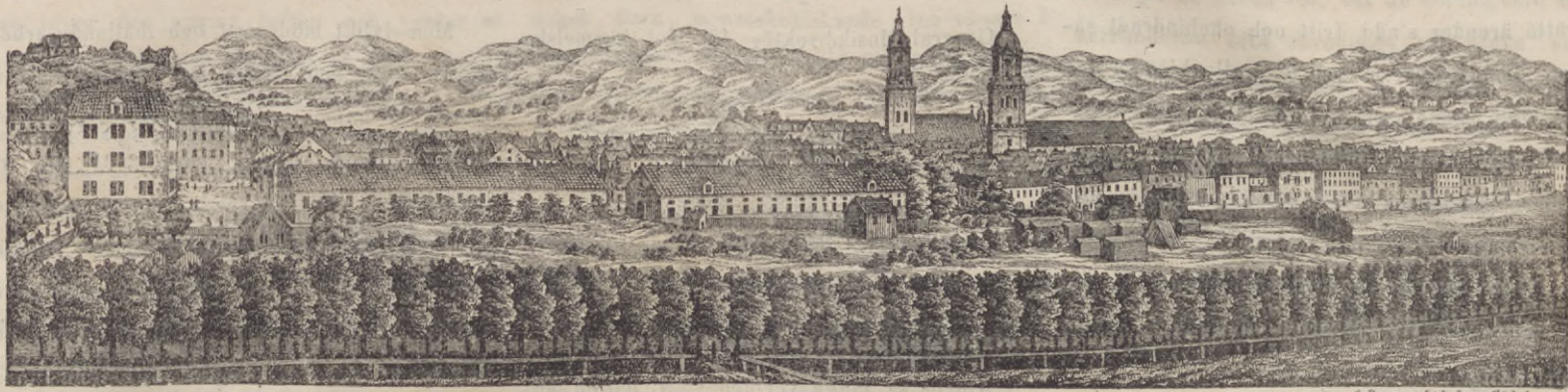
Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Illustrerad nyaste Söndagsmagasin.

(N:o 29.)

C. Petersens Lith. Inr. i Göteborg.

N:o 47.) Utkommer hvarje Söndag kl. 7 f. m. Göteborg d. 24 November 1850. Pris för år: 4 1/2, för halft år 2 1/2 Rdr. bko (IV årgången)

Jenny Lind i Amerika.

Jenny Linds ankomst till nya världen bildar en epok i detta stora folks historia. Det ser ut som om Columbiandstigning i vesterns land var af ringare betydelse än Jenny Linds ar i Amerika! så jubla jurnalerna och kunna knappt tro på denna lycka. Man springer omkring och frågar hvarandra, om det verkligt kan vara sanning. Det hela ser ut som en stor farce. Amerika tycks icke längre hafva något att göra, som kräfver allvar. Allt folk, biskopar, stadens fäder och hvad de alla heta, kappas med hvarandra tom att begå narraktigheter.

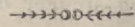
Det var Söndag, då Jenny Lind steg i land, och genast sprungo människorna ur kyrkorna, för att tillbedja den nya gudinnan. Amerika hade med längtan motsett Näktergalens fart öfver Atlantiska hafvet, och i det ögonblick hon blef synlig, ställdes det sig af förtjusning på hufvudet. Alla Unionens stjernor

Jenny Lind i Amerika.

förblecknade för Jenny Linds. Från skeppet till Irving - house intogade hon som en eröfrare — hela New - York hade samlats, för att mottaga henne, och ännu vid midnatt belägrade 30,000 människor hennes hotell, under det att 150 musici klockan 1 bragte henne en serenad. På detta sätt, om icke värre har Amerikanarne fortsarit under hela den tid Jenny Lind vistats hos dem, och vi veta i sanning icke slutar Athenæum i sina betraktelser öfver detta raseri, hvilka underrättelser vi härnäst få med afseende på bortauktionerandet af biljetter — om det icke blifver den, att Jenny Lind har sjungit "Yankee Doodle" och att Amerikanarne hafva upphöjt henne till en särskild och oberoende stat.

(Illustrirte Zeitung.)

Resepass för Jenny Lind till Amerika.

På grund af att föresisarinnan häraf, som, under namn af "Svenska Näktergalen," inkognito

har vistats några år i England och Tyskland ämnar begifva sig till Amerika, så är min begäran att man låter bemälda resande, såsom i rätta ärender stadd, fritt och obehindradt såsom här passera in och ut i alla hjertan och bemöter henne med all den aktning och vördnad som henne tillkommer. För att lättare kunna igenkänna henne, bifogas följande signalemang:

Hem: Sverige, egentligen himlen.

Karaktär: Hvarje afton en ny, hvar och en förträfflig.

Stånd: Anständighet.

Figur: Poetisk.

Gammal: I konsten, annars ung.

Utseende: Majblomma.

Ögon: Låta allt blått löpa an.

Hår: Lockar.

Tänder: Tre gånger tio och två.

Vanlig underskrift: För fattiga och nöddande.

Med henne bortresa från Tyskland:

Sångkonsten, hennes ständiga sällskapsdame.

Polyhymnia, Thalia och *Euphrosyne,* hennes tärnor.

Behaget, hennes uppfostrare.

Smaken, hennes garderobdame.

Hemlängtan, en osynlig från-och tillgående ledsagarinna från Sverige.

Applåd, hennes lifmedikus.

Serskilda kännetecken: Hon har på (linken) venstra sidan ett (rechtes) verkligt hjerta. Hon är mild och dock hänförande. Hon är en utlärdd spelska och dock *vinner* den, som spelar och sjunger med henne. Hon har icke blott metall i fickan, utan och i strupen; hon är dem mildaste person och har dock många uppträden, som uppväcka allmän sensation. Hon har en liten fot och gör dock stora framsteg; hennes ryckte är *fast* grundlagd och flyger dock öfver hela Europa och öfver hafven; hon sjunger ofta, men blifver ännu oftare besjungen; hon har en liten, finbildad hand, men lyfter ofta med den på en afton öfver tusen pund; hon har ingen serdeles kunskap i byggnadskonsten och gör dock öfver allt goda hus, med ett ord: hon heter Jenny och är *Geni*.

Alla civil-och polismyndigheter, äfvensom ångbåtssällskaper anmodas slutligen på det öd-

mjukaste att afhålla alla kritiska mjölmaskar från denna nordiska näktergal.

Apollo.

General-Musikdirektör för det himmelska kapellet.

(Zeitg. f. d. elegante Welt.)

Sångerskans mottagande i Newyork.

Aldrig så länge världen stått, har en sångerska blifvit firad så som Jenny Lind vid hennes ankomst till de Förenta Staterna. Öfver 30,000menniskor hade församlat sig framför hennes hotel och gifvo sin entusiasm luft genom vivatrop. Ännu midt i natten gjorde en deputation henne sin uppvaktning och öfverräckte en alanslång adress, hvilken Näktergalen under otaliga afbrott af bifallsyttringar, med egna ord besvarade. Redan från bittida om morgonen trängdes en stor människomassa i hotellets nedra rum, för att få se konstnärinnans handstil i boken öfver de resande. Åttahundra damer gjorde sin uppvaktning.

Till första konserten i Newyork egde tvenne auktioner rum, som för omkring 4500 biljetter skola hafva inbragt 24000 dollars. För berömmet att halva fått första platsen till Näktergalens första konsert i Amerika, köptes denna af en hattmakare för 225 dollars. Mannen försäkrade att han icke skulle ansett det dubbla beloppet för högt betaldt. Förteckning öfver köparne offentliggöres och cirkulerar med alla andra öfverdrifter af Lindparoxysmen i de Förenta Staterna. Om denna entusiasm skall man icke kunna göra sig någon idé i Europa. Från Cincinnati, St Louis, det kanadiska Toronto och andra städer i vester och söder hafva koncertentreprenören Barnum blifvit gjorda de mest lysande tillbud för den händelse att Jenny Lind hos dem vill aflägga sitt besök. På jernbanor och ånghästar komma dagligen en mängd resande till Newyork för att blott få se Svenskan. Dagligen har hon att mottaga ett halft tusen Ladies, åt hvilka hvar och en hon må gifva handen.

Karlverlden håller sig naturligtvis icke tillbaka. Också många andlige göra henne sin uppvaktning. Hela vagnar med blomsterbuketter ankomma. Ett sådant raseri för en kvinna säger en Newyorkertidning, har ännu aldrig funnits sedan trojanska kriget.

(Feuilleton för Damen.)

APPENZELL.

(Fortsättning fr. N:o 46.)

Men dylikt mödosamt och ihållande arbete strider helt och hållet mot Innerrhodarens natur; för honom, som är vand vid, att hela dagen igenom sväfva omkring i den fria bergsluften, för att samla alprosor eller de dyra alpsmultronen, att tjena de resande som förare, eller att föra sin boskap på de vextrika betesplatserna. Mellan egaren och boskapen eger ett nästan ömt förhållande rum; med den största omsorg sköter, föder och smekar herden ("der Senn") hvar och ett kreatur i sin hjord, och denna åter känner herden på långt afstånd på ljudet af hans stämma och följer ögonblickligen hans lockande. Men det gifves heller icke i hela världen en vackrare och bättre ansad boskap, än den appenzellska, och ingen annan gifver derjemte en så god och riklig mjölk.

Då en innevänares rikdom i detta herde-land beräknas efter "Matten," "Weiden" och "Alpen," hvilka äro hans privata egendom, så gifves det endast få, som t. ex. "Ebenalp," "Seealp," "Protersalp," "Garten" och "Hohe Messmer," hvilka kallas allmänningar och kunna få begagnas af fattigare herdar mot erläggande af en obetydlig afgift. Att ega "zehn Gräser" på en alp, vill säga, att man på en sådan alp får begagna gräsgång öfver sommaren för tio kor. "Matten" kallas de ängar på bergen och i dalarne, som lemna allt det hö, som är behöfligt för Innerrhodens boskap under vintern. I Mars och April månader tjena de boskapen till bete, då den under denna tid ännu icke skulle finna någon föda på Alperna, och oaktadt den ringa möda man använder på dem, lemna de dock så tillräckligt gräs, att det efteråt kan mejas tvenne gånger, och som hö förvaras till vinterfoder.

Men då mången fattig "Senne" antingen alls icke besitter några "Matten" eller ock ganska få och således äro helt och hållet beroende af de stora hösaljare, så plågas han ofta rätt kännbart af denne eller ock störtas han i fördärflika skulder. Närmar det sig åt nyårstiden, då höet är som dyrast, så söka herde och handelsman att ömsesidigt öfverlista hvarandra: handelsmannen svepar in sig

i sin pels, förutspår en sea vår och mycken snö; herden deremot går i bara skjortärmarna, med öppet bröst, uppvikna armar, förvänas öfver den varma luften och jublar af fröjd öfver tillmötesendet af en tidig vår.

Betesmarkerna (Weiden) äro alla på bergen och alperna liggande jordstycken, hvilka såsom privat egendom äro skiljda från hvarandra medelst gårdsgårdar, hvilket är nödvändigt för att icke boskapen skall gå in på främmande egendom. På alla dessa betesmarker finner man sennhyddor, d. ä. små trähus, som äro ganska enkelt uppförda och ofta beröfvas sina tak af de häftiga stormarna. De bestå vanligen af ett stort rum, hvaruti herdens bädd, eldstaden och alla inrättningar för ost- och smörberedningen äro förvarade, och der han hela sommaren vistas för att sköta sina göromål. Här och der har han också en mjölkammare bredvid, der hans förråd uppbevaras. I närheten af Sennhyddan är för det mesta en stall för boskapen, och är golfvet i denna genom springor så inrättadt, att djurens urin löper derigenom ned i en fördjupning, der den afsätter salpeter, hvilken sedan lutas och säljes; spillningen efter djuren begagnar herden till gödsel för sina ängar.

Den egentliga stamracen af Appenzellarnes hornboskap är af svart och brun färg, dock tycker herden om en brokig blandning och i synnerhet hörer till en rik "Senn"-egendom en svart ko med hvit rygg och buk. Till en stor alp-hushållning höra åtminstone 50 kor, några getter, får och svin. De sednare fodras med vasslau efter smör- och ostberedningen, hvarigenom de på lättaste sättet göda dem. Föröfrigt bringas mycken boskap under sommaren från grannkantonerna, Tyrolen och Vorarlberg, till Innerrhoden på bete, hvilket inbringar betydliga summor om året.

Innerrhodernas betydligaste exportartiklar bestå i fet och mager ost, all slags boskap, hudar, salpeter, och från några orter också snäckor. Ved och hö får endast föras från Innerrhoden till Ausserrhoden, då all vidare utförsel skulle åstadkomma brist för sjelfva landet. Räknar man ännu härtill afkastningen af några bomullsspinnerier och lärftsvärfverier, så uppgår Innerhodens årliga inkomst till 700,000 å 800,000 fl. I sednare tiden hafva likväl påbörjats ett näringsfång, som i en hög grad torde föröka denna summa. De hafva nemligen lärt sig musslinsbroderi och bragt det till en så hög grad af fullkomlighet, att deras konst har så att säga blifvit verldskunnig. Visserligen nedtryckas

priserna genom de handlande i S:t Gallen och kringliggande nejd, så att de endast hafva ringa belöning för sin flit; men så hafva också flera menniskoälskande innevånare i Ausserrhoden redan försökt att anställa sådana brodöser i främmande handelsstäder, der de också blifva rikligen betalda. Dock har ingen af dessa flickor, om de också kommit i den behagligaste ställning, kunnat hålla ut öfver ett par år innan de öfverfallits af den bekanta Schweitzersjukan, och hvilken hos Appenzellerna upphinner den högsta grad, hemsjukan, och de måst återvända till sina berg, sina torfliga hyddor och sin dåliga kost, så vida de icke skulle tränas bort i det främmande landet.

Denna tillgifvenhet för hembygden, hvilken också äger rum hos mankønet, nödgar ofta hela regementen, som stå i främmande tjänst, att taga sitt afsked, ja bland dessa förekom det till och med, att flera kompanier, liksom af en farsot blifvit angripna af hemlängtan, som tvingat dem, oakadt det stred emot deras egna intressen, att söka sitt afsked. Icke klimatets stränghet (det är i Appenzell 6—7 månader vinter), icke inträffande brist på de mest outhärliga förnödenheter, icke förespeglingen af den största vinst kan lösrycka dessa naturbarn från deras hemland; de tillropa med hänryckning sina berg och tillsluta sina öron för alla lockelser. Det förekommer därför hos Innerrhoderna aldrig något exempel på utvandringsbegär och till och med de sagolika berättelserna om Californien förmå icke att inverka något på dem.

Innerrhoderna älska framför allt ett behagligt lugn, och när "Sennen" med pipan i mun sitter framför sin husdörr eller i sin älsklingsställning, med tunnarna instuckna i bröstremmarna och slappt nedhängande armar och händer, står der, begär han intet bättre. Känner nu den unge herden derjemte en vacker flicka, i närheten sittande vid sin bröderam, så söker han med det största och dock oskyldigaste koketteri, genom jodling och sång att väcka hennes uppmärksamhet. Hans mantra, men tillika rätt listiga naturell, förleder honom dock sällan till otillbörliga steg, och qvinfolket (Weibervolk), som man kallar dem, står hos dem i stort anseende. Vanligtvis gifta sig Appenzellarna i högge "Rhoden" mycket unga och deras äktenskap äro för det mesta välsignade med många barn. Med dessas uppfostran gör visserligen Innerrhodaren sig just icke mycket besvär, i det de så temligen uppväxa med och ibland hans boskap

och förvärfva sig der den förnödda lärdomen. För närvarande äro skolorna något bättre, dock på en sådan fot, att de förmögare Innerrhoderna ofta föredraga att sända sina söner till Ausserrhoden, t. ex. till Trogen, som är utmärkt för sina goda skolor, eller till S:t Gallen.

(Forts.)

Abraham Gottlob Werner.

Werners värde och ryktbarhet som Geolog, hvarom redan Leopold von Buch 1830 yttrade sig på ett så lysande sätt i Kärntenska arkivet, har allt mer och mer slagit rot och blifvit erkände, så att nu, vid inträdandet af hans hundraåriga födelsedag, minnet om hans förtjenster af geognosien har väckt ett så allmänt deltagande, men i synnerhet i Freiberg a. d. Mulde som skådeplatsen för hans synnerliga verksamhet, att man i samtliga österrikiska bergsstäderna utmärkt detta minne med en lysande fest.

Abraham Gottlob Werner föddes d. 25 Sept. 1750 i Wehrau i Oberlausitz, der hans fader som inspektor förestod de greffliga Solmska jernhytteverken. Den vetgirige gossen visade redan tidigt ett stort intresse för stenrikets produkter, en förkärlek, som genom hans faders ställning väsentligen understöddes. Redan vid 6 års ålder besatt vår Werner en liten samling af blyglans, kopparkis, tennkristall, röd glaskopp, jernglimmer o. d., hvilket han dels hade fått af sin fader, dels sjelf samlat. Fadrens bibliothek gjorde honom tidigt bekant med enskilda verk af den då varande litteraturen i bergsmannavetenskapen.

Sedan han besökt "Waisenhaus"-skolan i Banzlau, understödde han redan i sitt 15:de år sin fader, i det han anställdes som hytt-skrifvare i Wehrau.

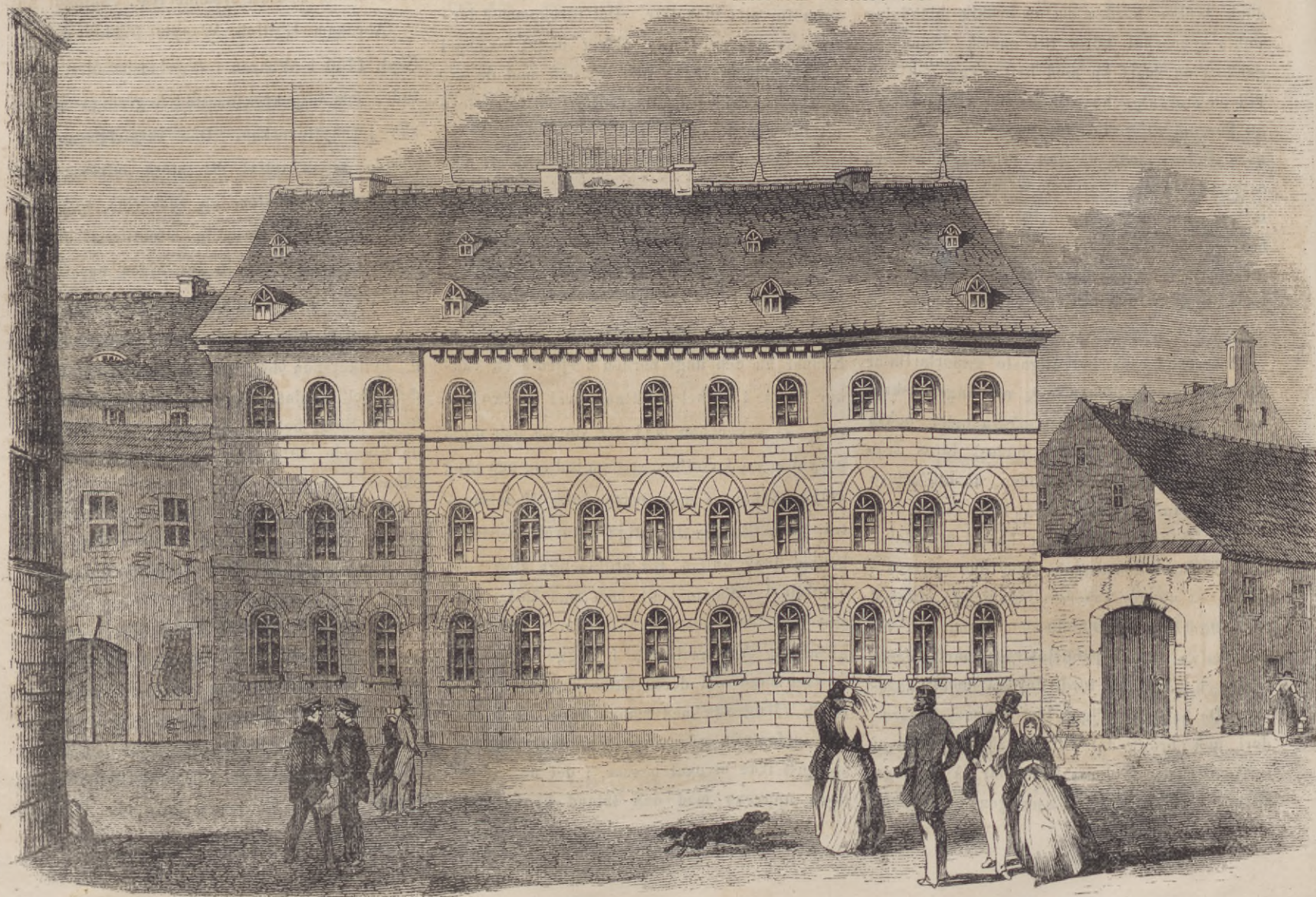
Då han, för återställandet af sin hälsa, i sitt 18:de år reste till Carlsbad, besökte han också Freiberg, der han sednare intog den lärarestol, från hvilken de mineraliska vetenskaperna äro grundlagda. Med sin faders tillstånd började han 1760 att frejventera den då för två år sedan inrättade Bergsa-

akademien i Freiberg. Med rastlös ifver besökte han föreläsningarna, hvilka, vid vetenskapernas dåvarande ståndpunkt, endast förskaffade honom ganska liten tillfredsställelse. Den unga studentens forskningsifver, hvarmed han jemförde de sig för honom företeende föremålen, bemärktes redan den tiden af den dåvarande Bergmästaren Pabst von Ohain, hvilken såsom stor mineralog gerna underhöll sig med den flitige eleven och hvärs undervisningar för Werner voro lika så lärorika som uppmuntrande.

Redan vid denna tid erbjöds Werner att träda i sachsisk bergverkstjenst, men hvilket tillbud han afslog och besökte 1770 universitetet i Leipzig. Under de tvenne första åren, som han tillbragte vid högskolan, synes hans tid endast halva varit egnad åt juridiken, men nppmuntrad genom bekantskapen med den sodan så berömde Gehler och andra, började han 1773 att skriva en afhandling öfver fossiliernas yttre kännetecken, hvilken följande året trycktes. Redan i detta första verk förräder sig Werners skapande snille. Werner skiljde först de yttre egenskaperna från de inre och förenade begge under ett allmänt begripligt, poga betecknande konstspråk. Denna afhandling gaf närmast anled-

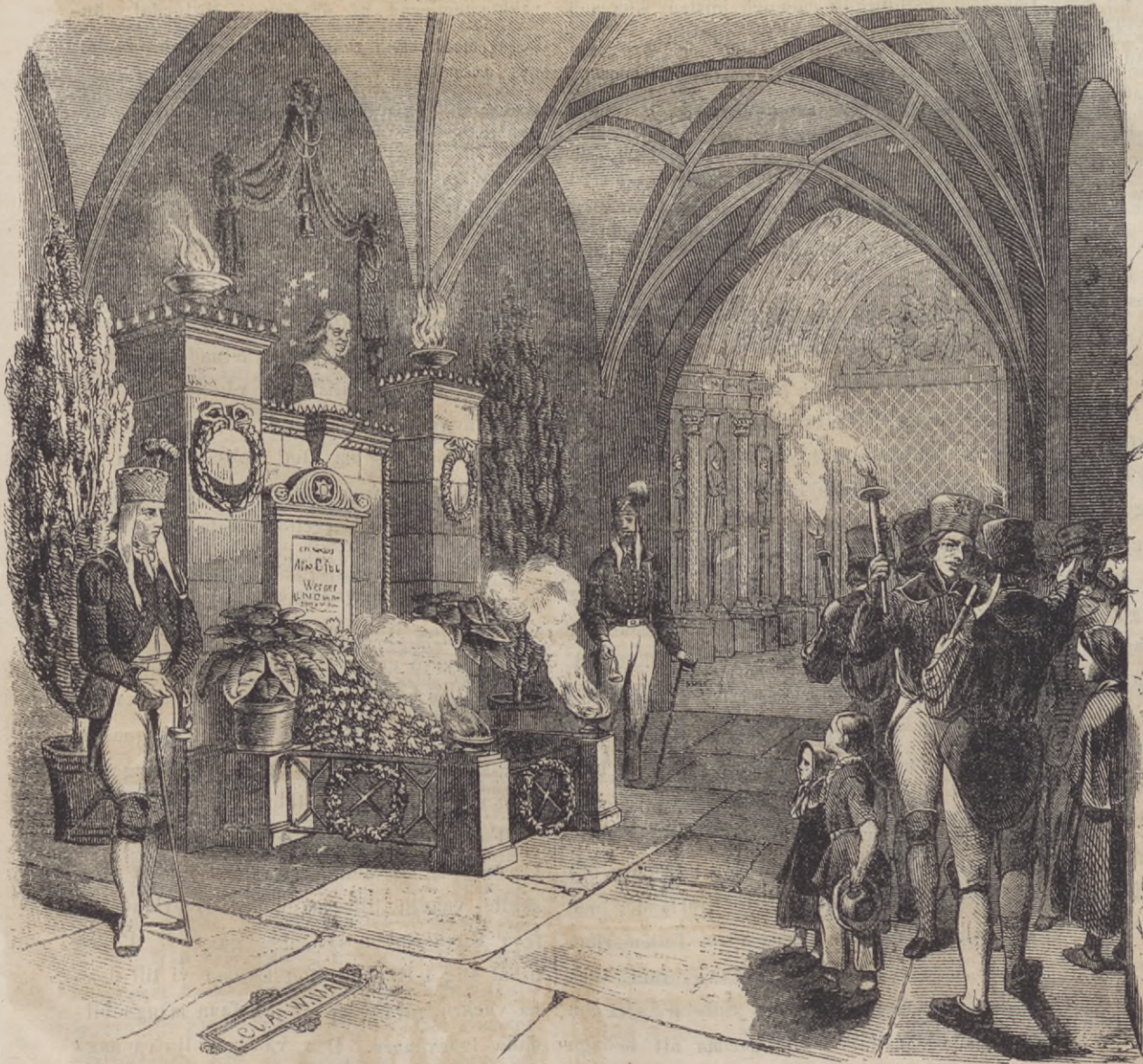
Abraham Gottfrid Werner.

Akademibyggnaden i Freiberg.

Werners hvilorum mellan Dresden och Freiberg.

Werners Grafvård i Freibergs Domkyrk.

ning till, att han blef kallad till inspektor vid bergsakademien i Freiberg och lärare i mineralogien, hvilken kallelse han 1775 antog. Änkönt hans göromål som inspektor beröfvade honom mycken tid, så visste han dock att ersätta denna förlust genom otröttlig flit.

Redan 1776 började han att hålla ordnade föreläsningar öfver bergsvetenskapen, hvilket hittills icke varit fallet. Hans klara och bestämda uttryck, den logiska vetenskapliga anordningen af hans föredrag försäkrade hans föreläsningar ett lysande resultat. I femtå året af sin lärarebefattning höll han första gången föreläsningar öfver bergsläran, som han sednare utvidgade och kallade "Geognosi." Denna benämning har väl redan förut blifvit begagnad af Fuchsel, men den har först blifvit allmän, sedan den blef antagen af Werner, som egentligen är denna vetenskaps fader.

Det skulle leda till allt för stor vidlyftighet om vi steg för steg ville följa Werner på hans lärariska bana och vi inskränka oss därför till det redan sagda och tillägga blott att han ända till sin död verkade i och för den vetenskap, åt hvilken han hade egnat sig.

Werner var af medelmåttig storlek, med ett stort skönt bildadt hufvud. Hans karakter var älskvärd.

Under hela sin lefnad sökte Werner att fullständiggöra sine mineralogiska samlingar och använde för detta ändamål nästan hela sin arfslott. Dessa samlingar uppskattades också till ett värde af 60,000 Thaler; men mot vissa förbehåll öfverlät han dem åt regeringen för 40,000. Kort före sin död öfverlät han också sin hela Boksamling jemte alla sina utkast, kartor, ritningar, mynt till Akademien under det vilkor, att den till hans syster skulle utbetala 5000 Thaler, änskönt den väl var värd fem gånger så mycket, ty endast boksamlingen uppgick till 18,000 band.

Werner hade redan i flera år lidit af en obotlig underlifssjukdom, och 1816 kunde man redan upptäcka i hans yttre den tilltagande sjukdomens verkningar. Om sommaren 1817 ilade han till Dresden, för att inhemta läkareråd, men dog der den 30 Juni samma år.

Langelegen.*)

(Nationalberättelse af H. Hanson.)
Öfversättning från Norskan.

I mina tidiga pojkar läste jag Snorre Sturlesen. Min själ uppeldades vid hvarje hjeltebragd, som der afmålades, och mig tycktes, att naturen hade meddelat mig ett adelsdiplom, hvarigenom jag höjdes öfver jordklotets öfrige nationers söner, när jag tänkte på, att jag var född mellan Norrrikes malmrika fjäll — der, hvarest Adelstenar och Sverrar hade styrt land och rike; hvarest skalder som Eyvind, Blakur och Arnod hade sjungit, och hvarest bönder, som Asbjörn och Brynjolf hade talt djerfva ord på tinget. Jag tänkte mig fjällbygderna som en skugga af det gamla hederlige Norrige och dess bebyggare som hedenhös' djerfva kämpars och tappra konungars vålnader.

Till Guldbrandsdalen stod i synnerhet min håg. Ofta tänkte jag mig der, och jag kunde tagit mina skor af fötterna och kysst det heliga land, der en Härfager föddes, och der det ännu lefde menniskor, som satte sin stolt-het uti, att de från honom kunde uträkna sitt släktregister. Men jag var född i Norrrikes vestliga uthamnar, jag var uppfostrad för sjön, och det blef min lott att skåda mycket af sydlandets milda qvinnliga behag, men litet af fosterlandets manliga, majestätiska skönheter.

Redan började min entusiasm att förlora sig, då jag, genom en rik släktinges död, hvars hela quarlemnade förmögenhet var testamenterad åt mig, såg mig i mitt 26:te år, plötsligt i besittning af en betydlig rikdom, som gjorde mig helt och hållet oberoende. Na vaknade mitt gamla svärmeri med ökad kraft, och jag stod redan färdig att göra en resa till Guldbrandsdalen, då min syster, som bodde i Skien, och hvilken jag skänkt en del af det mig tillfallna arvet, skref mig till med enträgen begäran att besöka henne. På en gång föll det mig in, att det också i Tellemarken finnes en stam af hedenhös' kämpar, och jag beslutade mig att lära känna denna trakt, innan jag reste till Guldbrandsdalen. Jag reste sjövägen till Skien. Det var i Juli månad. Åsynen af de hvita forsar, deras brusande sorl och bullret af dess betydande sågverk väckte en högtidlig ma-

jestätisk känsla i min själ, då jag närmade mig staden. Hos min syster mottogs jag med den innerligaste hjertlighet. Den husliga lyckans genius omgaf mig här på det vänligaste, och sökte binda mig vid hennes lyckliga hem; men oroligt vandrade jag fram och tillbaka på bryggorna och vägen till Graaten. Hvar och en fjällman jag mötte helsade jag med ett trofast handslag, och det tillitsfulla Du var för mig en förtrollande återklang af Skandinaviens gamla tungomål och gamla uppriktighet.

Då jag varit åtta dagar i Skien, kunde jag icke längre styra min längtan. Jag måtte till Tellemarken, så mycket än min syster och sväger vinlade sig om att öfvertala mig till ett längre vistande hos dem.

Ea vacker morgonstund stack jag ut från Fjærekilen på Nordsjöns spegelklara yta, i en präam, deri roddkarlarne hade tillredt för mig en säng af löf.

Här låg jag makligt och rökte min pipa, under det jag med helig vördnad betraktade de höga, branta, majestätiska fjällen. Om afton landsteg jag på Farvolden i Lundeherred, der jag mottogs med den vänligaste gästfrihet af en hygglig man och hustru, som med bondens enkla seder förenade en stor del stadskultur. Jag hade ett ypperligt nattlogis och rodde följande morgon, med ett innerligt förnöjdt sinne, uppåt Soufde-elfven, der leende utsigter på båda sidor förtrollade mitt öga, under det en väldig fogelkör tycktes bjuda mig välkommen till Arkadiens ljulliga dalar.

Jag kom till Hitterdals vackra slätter, hvilka tycktes mig vara ett jordiskt paradiset. I några dagar vistades jag här hos den gästfria och hyggliga prestfamiljen. Nejden behagade mig utesägligt, och i de höga, smärta, starka, bredaxlade inneväanarne, tyckes jag mig se Norrrikes forna kämpar. Men ju nogare jag lärde känna dem, desto mera missagade de mig. Den råhet, som uttalar sig i deras hårda och plumpa språk, visade sig också i deras seder. Ea odräglig högfärd, som endast stödde sig på rikdom, och beledsagades af den tjockaste okunnighet och den yttersta dumhet, var förenad med en hög grad af osedlighet, och dryckenskap var en favoritlitas gemensam för båda könen.

Jag yttrade för presten min förundran öfver den norska Tellebondens urartande; men han försäkrade att jag i öfre Tellemarken skulle finna en helt annan menniskorace, och beskref för mig i synnerhet Sillejord som den bygd, hvilken mest skulle komma att behaga mig, så väl med afseende på nejdens skönhet

som inneväanarnes sedlighet och själsbildning. Ditbort gick alltså nu min resa. Redan i grannsocknen, Böherred, faan jag språket mindre stötande, klädedräkten mindre smaklös och sederna mycket mindre fördärfvade än i Hitterdal. Men då jag nedsteg i prämen vid Skakkevjebyggan för att ro uppåt Sillejordsvattnet, tycktes en annan anda besjåla mig. De höga fjällen, på hvars öfversta tinnar man ser sköna jordsträckor, prydda med målade tvåvånings byggnader, och vid hvilkas sida man ser talrika flockar af betande boskap och får, under det att vackra husmanstorp ligga anspråklöst vid strandbrädden: Lurarnes skallande toner och Jaringernes (herdarnas) hojtande, som fjällens höga eko betydigen förökte, hade redan stämt min själ för högtidligt ljuflva känslor, då den ogentliga Sillejordsbygden öppnade sig för minna ögon. Åsynen af den stolta Björgebygden, den intagande Fladebygden med sina vackra hus, den hvitmenade kyrkan, som tycktes hvila i en lund af al- och björkträd: allt bidrog att försätta mig i en ganska svärmisk stämning.

Jag tog in i prestgården, dit jag blifvit rekommenderad af presten i Hitterdal, änskönt man ingen rekommendation behöfde der, hvarest enhvar främmande mottogs med förekomnaste gästfrihet. Presten gjorde mig snart bekant med åtskilliga bland inneväanarne, hvilka helt och hållet förtjuste mig. Deras språk var harmoniskt, välljudande och kunde bringas under mycket stränga grammatikalska reglor, deras klädedrägt var smakfull och nätt, deras seder rena och oförderfvade, och de ådagalade ett lefnadsätt och en bildning, som jag alls icke väntade att finna i fjällbygderna. Nästan i hvarje gård jag besökte fann jag en liten boksamling, ja till och med fruntimren kunde tala om den svenska litteraturen och recitera hela långa stäl-lena både af de äldre och nyare poeter. Alla, såväl fruntimmer som manfolk, kunde skriva, och jag träffade åtskilliga, hvilka icke blott skrefvo en mycket vacker stil, utan jemväl ganska korrekt. I deras hus, hvilka för det mesta äro vackra tvåvånings byggnader, herrskade ordning, renlighet och snygghet. Kort sagdt, detta folk intog mig alldeles.

För att helt och hållet få bese den vackra nejden, föreslog presten att vi en afton skulle vandra tillsammans till Överland och från Rokkestolen se solen gå ned. På en brant stig i Björgefjället kommo vi till denna vackra gård, hvarest jag fann många bildade inneväanare. Den vänliga, ljuflva unga hustrun, hvars väsen röjde en högre grad af

*) Ett ganska enkelt instrument med mässingsträngar och som begagnas af allmogeen för att ackompanjera sin sång.

bildning än man kunde påräkna hos en anspråklös bondhustru, behagade mig i synnerhet. Såväl den unge, vackre mannen som hans vördnadsfulle gamle fader röjde icke blott mycket förstånd, utan jemväl mycken läsning, och jag fann här en utsökt och temligen betydlig boksamling.

Sedan vi uppehållit oss en timmas tid och under tiden blifvit fägnade med en dryck, ett ovanligt godt och mycket klart fjällöl, gingo vi upp till Rokkestolen. Detta är en sten i Björgefjället, som har mycken likhet med en soffa, på hvilken en för detta häradshöfding Rok, som bodde på Överland, skall hafva suttit hvarje afton för att betrakta solens nedgång. Här låg nu den hela bygden utsträckt för våra ögon. I nordvest sågo vi den vackra Fladebygd med den derigenom flytande Vesterelf, hvars stränder äro bekransade med löfträd. De höljande blomsterängarne, de framspirande gröna åkrarne, de prälande vackra byggnaderna gånna denna bygd det mest tjusande utseende. Längre bort sågo vi Nordbygden, hvars stora sköna hus på gårdarne Lie, Midaas, Juve, Bakken och flera, alla ligga på lutningen af en backe. I vester sågo vi höga skogbevuxta fjällar, från hvilkas sidor framträdde enstaka torp och täcka gröna kullar, der än en flock hvita lam och får hoppade glättigt omkring, än en flock brokiga kor betade med mera stadighet. I N. O. höjde sig det höga Skorvefjället, från hvars sida man ser gården Venaas med sina sköna marker tillta öfver till Överland och med stolt själfkänsla tycks vilja mäta sin herrlighet med dennas.

Nere i dalen tycktes kyrkan och prestgården vilja leka kurra gömma mellan löfträden. I öster ser man en vidsträckt slätt, på hvilken befinner sig många höga stora och vackra alm-, asp- och askträd. Genom dalen flyter på denna kant Österelfven, hvars brädd är besatt med ranka pilträd, och den hvita Laxhoelforsen brusar skummande förbi såg- och mjölgvarnar.

Vid slutet af Fladebygden, något i vester, ses tvenne fjällspetsar, som man kallar Skogsod. Imellan dessa lutade sig solen och kastade likasom till afsked sina koncentrerade strålar på Nordbygden och Fladebygden, som hon upplifvade med de mest förtrollande färger.

Jag var hänryckt öfver denna aftons njutning, och talte nästan icke om annat hela påföljande dagen, hvarför presten berättade mig, att det från årbräckorna i Fladdal också gafs en mycket vacker utsigt, och då han just skulle resa till Fladdals och Aamodtsdals annexer nästföljande dag, så kommo vi öfverens om

att följas åt. Men då jag sedan hörde, att det skulle vara ett bröllop på Lie i Nordbygden, beslutade jag att först gå dit, för att få se de flesta af bygdens beboare i högtidsdrägt, och tillika för att vara vittne till de många engna plägseder, som jag hört skulle ega rum vid bröllopet i fjällbygderna.

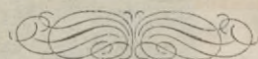
Hela personalen i prestgården var inbjuden; men ingen hade tid att komma, och presten måste straxt efter vigseln resa till annexet. Jag gick alltså ensam till brölloppsgården. Redan långt innan jag kom till huset mottogs jag nedanför backen af tvenne spelmän och en trumslagare; dessa följdes af af tvenne män, af hvilka den ene bjöd mig brävin ur ett silfverstop, och en annan öl ur en målad träkopp, under det att uppe på gården afsköts åtskillige gevärsskott, till heder för den ankommande. Derpå förde man mig upp på "Loffet." Detta är bondens egentliga högtidsrum, i öfversta våningen af visthuset, som här kallas "Buret."

Väggarna voro här behängde med siden dukar, och under taket hängde en mängd skinnfällar och väfda täcken. Här stodo tvenne sängar, som voro målade med mångfaldiga blommor och bäddade med mycket vackra bolstrar och serdeles fina lakan. Likaledes sågs här åtskilliga, med törnrosor målade klädeskistor och draglådor, på de sednare var uppställt en mängd brokigt och blommigt postlin. I detta rum fägnade man mig med mjöd och "Kling," d. ä. en sort bröd af rågmjöl,* så tunt som vanligt skrifpapper, och smör.

Nu förkunnade ett fasligt hojtande och skrikande jemte hästtrampning och jernbetslens rasslande, som från gården besvarades med gevärsskott och hurrarop, brudfärdens återkomst från kyrkan. Jag sprang ned för att se på fåget. Med brudgummen i spetsen, hvilken var omringad af sine "Hjansilmænd" (hossittande, hvilka ständigt under festen taga plats jemte brudgummen,) kommo karlarna ridande som galne menniskor, under oupphörligt skrikande och larmande med betslen. I ett mera sedesamt traf kommo derefter kvinnorna, anförda af bruden, som var omringad af sina brudfärnor och brudsvänner. Slutligen följde alla flickorna till fots. Före och efter fåget gingo spelmän och trumslagare. Man ledde brudens häst bort till ett af de lägsta uthusen, och räckte henne sjelf en skål med

mjök, som hon drack ut, och kastade derpå den tömda skålen öfver hustaket. Då detta lyckades henne vid första försöket blef det ett allmant jubelrop, beledsagadt af många gevärsskott, ty detta ansågs för ett godt förbud. Sedan förde man henne under många ceremonier in i rummet, der hon tog plats i högsätebänken, på venstra sidan af brudgummen. Bruden var iförd en stor röd kjortel af mycket fint kläde, ett svart bombasins kläde, prydt med guldspetsar, flor och bänder samt en tröja af fint svart kläde. Brösten var insvept i en fin lärftsskjorta, som var besatt med en mängd förgyllda spännen, maljor och mynt, och tillsnörd med en silfverlänk. Omkring lifvet hade hon ett massigt förgylt silfverbälte, och på hufvudet ett slags krona, behängd med en otrolig mängd små förgyllda silfverpenningar.

(Forts.)

Novembermoder.

Vi hafva åter en gång sett höstmoderna vika för sommarmoderna; men så friska och behagliga de lätta tygerna än kunna vara, så är det oss dock icke emot att se sidentyger träda i deras ställe.

I stället för *Robes peignoirs* af jakonett, pekin, coutil eller naukin hafva vi sidenkläder, framtill broderade eller med taggiga falbler. De nya broderierna äro af olika art och tyckas vilja komma att spela en stor role under den förestående vintern, t. ex. broderad klädning med en liten pardessus, betäckt med samma sort broderi, naturligtvis af samma färg som klädningen; eller klädning med tamborin-arbete eller besatt med smala sammetsband.

För klädsel i staden tycks *Bedingote* detta år vara det omtyckteste snittet. Den begagnas ätsittande, har ett broderadt lif och öppna ärmor, prydda med broderier. Men så snart det blifver kallare, återvänder man väl till de sist begagnade moder. Många klädningar äro också framtill nedåt försedda med 7 eller 9 siden- eller smala sammetsremсор.

För närvarande, då man ännu icke kan bära de stora vintershalarna, ser man små enkla cachemirs schalar, broderade med olika färger silke och i mönstrar, som äro en efterhärming af indiska cachemirs.

Vintermantiljerna öfverhopas åter helt och hållet med broderier eller bandgarneringar.

I stället för ullspetsarne, som under hela året voro så mycket på modet, hafva *Dentelles gisile* vetat att göra sig gällande. Det är

* Bakadt af hafremjöl kallas det "Fladbröd," är något tjockare och användas öfverallt i stället för rågbröd, till och med ofta i städerna.

Öfv. Anm.

Parisermoder.

Pariserhatt.

en blandning af silke och ull och närmar sig nära nog oblandade silkesspetsar.

Robes de chambre äro af cachemir, garnerad med rosataft och de nedantill mycket vida ärmarna med rosa-uppslag.

Hufvudbonaden för theatern och aftonsällskap är mycket omvexlande: några af spetsar eller blonder, några prydda med blommor, andra med sammet; åter andra med en blandning af blommor och sammet äro mycket omtyckta.

I vår illustration gifva vi en klädning af

Cantonlärft eller hvit Coutil, lifvet är högt, pryddt med broderi, bardessus af samma tyg, kort och åtsittande och broderad som klädningen; vida ärmor och underärmor med festoner. Vid alla toaletter äro krage och lintyg, hvilket framtill bäres öppet, prydd på samma sätt som ärmarna. Mössan är prydd med spetsar och pompadurband. Klädningen af skottskt karreradt popelin och bäres likaledes med bardessus af samma tyg, hvilken sednare går baktill ned i en spets; emellertid har man den sednare vanligen rundskuren. Den tredje klädningen är af grenadine och besatt med fylligt broderi, som nedgående framtill bildar ett slags liten kjortel.

Gossen bär en blus af coutil, kläde eller sammet med något vida ärmor; kragen underärmarna och byxorna äro af kambrik, korta och försedda med engelskt broderi.

Jagthabiten består af coutil, kläde, sammet eller moleskin; den korta rocken är sammanhållen af fyra små besätningar; pantalongerna äro trängt åtsittande och hafva gördel af samma tyg eller skinn.

I det hela har årstiden ännu icke framskridit nog långt, för att de nya vintermoderna redan skulle kunna bäras. Emellertid

Parisermössa.

kunna vi meddela, att nästan alla artiklar, som blifvit förberedda för vintersäsongen, lika väl egna sig för den närvarande som kommande årstiden. Några kläder, som i sednare tiden förfärdigades för promenaden äfven som för hemmet äro uteslutande af mörk färg. Det stoff hværaf de bestå, är slät och fasoneradt siden, fransysk cachemir, Valencia och Merino.

